

УДК 336.003.12:664.61(477.74)

Коваленко Л.А.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХЛІБОБУЛОЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ

Автором проведено аналітичне дослідження фінансової діяльності підприємств хлібо-булочної промисловості Одеського регіону. Виявлено існуючі негативні тенденції розвитку. Надано пропозиції щодо поліпшення фінансово-господарської діяльності. Зроблено висновки щодо стану хліба та хлібобулочних виробів.

The author carried out analytical research of financial activity of the enterprises of the bakery industry of the Odessa region. Existing negative tendencies of development are revealed. Suggesting for financial and economic activity's improvement are presented. Conclusions concerning the status of bread and bakery products are made.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання управління фінансовою діяльністю та фінансовим станом промислових підприємств активно обговорюється серед науковців. Зараз існує необхідність розробки дієвих заходів щодо поліпшення фінансових результатів діяльності та підвищення фінансової стійкості стратегічно важливих підприємств, зокрема у виробництві хлібобулочних виробів. Тому, аналіз результатів діяльності підприємств хлібобулочної промисловості, виявлення негативних тенденцій розвитку та чинників, що їх спричинили, надасть можливість визначити найбільш достовірні та найефективніші способи і методи реагування й запобігання негативним наслідкам їх прояву.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Вагомий внесок у розвиток методологічних та методичних засад оцінки фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання зробили такі українські науковці, як: М. Д. Білик, А. Е. Воронкова, В. М. Геєць, М. О. Кизим, В. В. Корнеєв, Л. А. Костирко, Р. О. Костирко, Ю. Г. Лисенко, Л. Г. Мельник, Т. В. Момот, А. М. Поддєрьогін, О. О. Терещенко, М. Г. Чумаченко, А. А. Чухно та багато інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На даний момент ділове середовище діяльності підприємств характеризується підвищенням складності й невизначеності. Це визначає й нові підходи до розробки загальної стратегії їх розвитку й, зокрема як її складовій, фінансовій стратегії. Розробці стратегії має передувати системний аналіз підприємницького середовища. Сьогодні найважливіша проблема будь-якого українського підприємства, що працює в ринкових умовах – це проблема його виживання й забезпечення безперервного розвитку. Ефективне розв'язання цієї проблеми укладається у створенні й реалізації конкурентних переваг, які значною мірою можуть бути досягнуті на основі науково розробленої ефективної стратегії розвитку підприємства.

Постановка завдання. Метою представленого дослідження є розгляд питань, пов'язаних з оцінкою фінансової діяльності підприємств хлібобулочної промисловості, виявленню тенденцій її зміни на протязі останніх років. На базі результатів аналізу визначити існуючі проблеми для прийняття рішень в формуванні стратегії розвитку підприємств хлібобулочної промисловості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх років стан хлібопекарської галузі характеризується спадом обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів, що пов'язано зі скороченням споживання, демографічною ситуацією в країні та збільшенням обсягів випікання хліба невеликими пекарнями, супер- та гіпермаркетами, а також домашніми господарствами (ці обсяги не обліковуються офіційними статистичними даними). У 2009 році в Україні вироблено 1755 тис. тон хлібобулочних виробів, що на 11,3%

менше, ніж у попередньому році (рис. 1). За 7 місяців 2010 року обсяг виробництва хліба становив 975 тис. тон (на 3,7% менше, ніж у 2009 році).

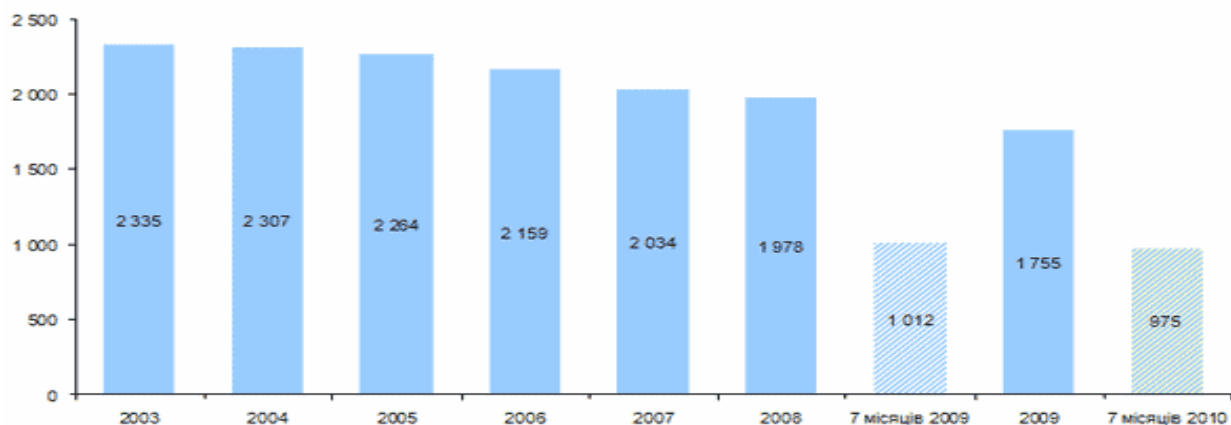

Рис. 1. Динаміка обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні, тис. тон [1]

Найбільшими виробниками хлібу та хлібобулочних виробів в Україні є 6-7 компаній, що контролюють майже половину ринку, кожна з яких концентрує виробничі потужності у певному регіоні.

Однією з найбільших компаній є «Хліб Києва» (займає 91% київського ринку і 13,5% – національного), «Хлібні інвестиції» (холдинг, до складу якого входять заводи у багатьох обласних центрах), ЗАТ «Укрзернопром» (основні потужності зосереджено у північно-східному регіоні) [1].

Південь України охоплює холдинг «ТіС», західні області – ПАТ «Концерн «Хлібпром» (питома вага обох компаній на українському ринку складає близько 6%).

Решта компаній (57% українського ринку) є досить дрібними та зосереджені на виробництві продукції для окремих населених пунктів або районів. До невеликих компаній належать такі підприємства, як: ВАТ «Коровай» (близько 3% національного ринку), ТОВ «Агросервіс 2000» (2,9% ринку) тощо [1].

Найбільші хлібзаводи займають, зазвичай, не більше, ніж 3% ринку, що пов'язано з нетривалим терміном реалізації продукції, внаслідок чого виробники можуть продавати хлібобулочні вироби тільки у своєму регіоні – географічне розширення реалізації збільшує транспортні витрати, а отже, і собівартість продукції, а також знижує якість продукції, що робить її менш конкурентоспроможною, порівняно з місцевою. Серед хлібзаводів можна виділити «Київхліб» (Хлібокомбінати №10, №11 – м. Київ), «Одеський Коровай» (Одеська обл.), «Вінницяхліб», ПАТ «Концерн «Хлібпром» (Вінницька обл.), «Черкасихліб» (Черкаська обл.), «Хліб» (Дніпропетровська обл.) та «Хлібзавод «Салтівський» (Харківська обл.) тощо [2].

В Україні немає єдиного механізму формування ціни на хліб, тому в різних регіонах ціна може значно відрізнятись. Надешевший хліб виробляють у м. Києві, де галузь дотується з 2000 року. Також дотації отримують одеські виробники хліба, але при цьому хлібні вироби у південному регіоні найдорожчі. У більшості областей виробники не отримують дотацій від муніципалітетів, але підписали меморандум про непідвищення цін на «соціальні» сорти хліба. Незважаючи на такі заходи, у 2008 році відбулося суттєве підвищення цін на хліб та хлібобулочні вироби – загалом за підсумками року на 27,6% (рис. 2.), що, насамперед, викликано збільшенням собівартості продукції, у т.ч. внаслідок зростання цін на енергоносії. Також суттєво зросли фінансові витрати та збільшилася заборгованість за валютними кредитами, що залучалися для придбання імпортного обладнання, в результаті девальвації національної валюти [2].

У 2009 році ціни підвищували окремі виробники, які не переглядали ціни наприкінці 2008 року. У 2010 року ціни на хлібобулочні вироби зростали більш помірно, ніж у попередніх роках. У I кварталі 2010 року середній рівень роздрібної ціни на хліб пшенично-

житній становив 3,42 грн./кг (на 6,9% вище, ніж торік), на пшеничний – 3,49 грн./кг (на 9,0% більше, ніж торік), у II кварталі, відповідно, 3,50 грн. кг (+6,1%) та 3,56 грн./кг (+7,9%) [1].

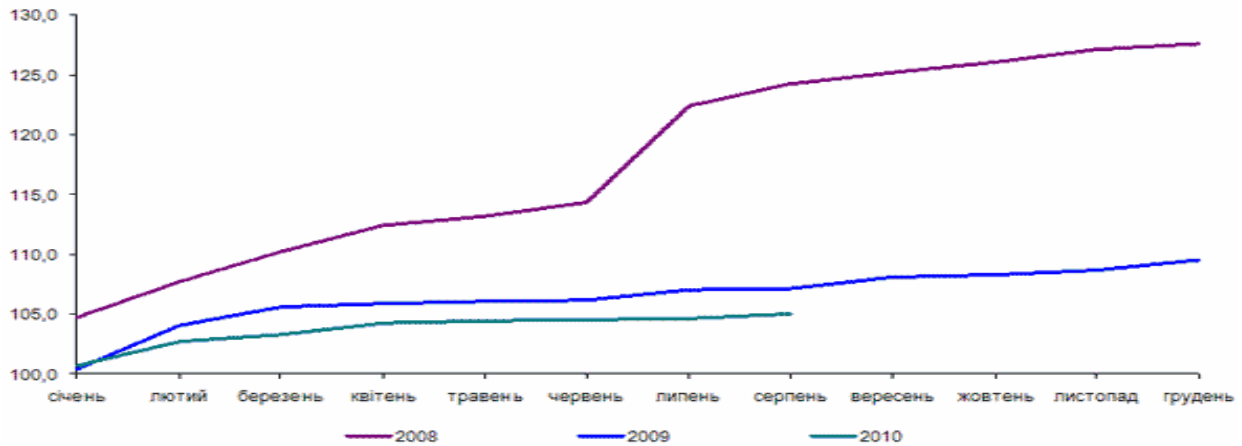

Рис. 2. Індекс цін виробників хліба та хлібобулочних виробів в Україні у 2008-2010 рр., % [3]

Ринок хліба та хлібобулочних виробів Одеського регіону характеризується домінуванням великих підприємств, і така структура ринку сформувалася не як результат активної конкурентної боротьби. В економіці розвинутих країн значний обсяг збуту харчової продукції приходить на дрібні підприємства. В Україні завдяки слабкій підтримці малого бізнесу суттєво стримується розвиток конкуренції на користь створення великих монополізованих структур [1]. На ринку хлібобулочної продукції Одеського регіону діють чотири великі оператори ринку, а саме: ВАТ «Одеський коровай», ТОВ ВКФ «Іларт» (хлібзавод № 3), ТОВ «Диполос», пекарні при супермаркетах. Також працює певна кількість міні-пекарень, які поставляють на ринок свою продукцію переважно через великі супермаркети та дрібні магазини. До особливої групи хлібних виробників слід віднести пекарні, засновані приватними власниками на базі створеної мережі супермаркетів ТОВ «Гаврія-В».

Зважаючи на те, що ВАТ «Одеський коровай» є одним з найбільших представників хлібопекарської галузі на ринку Одеського регіону, вважаємо доцільним розглянути фінансові результати його діяльності у 2008-2010 рр. за основними показниками. Також слід наголосити на тому, що аналіз фінансового стану дозволяє визначити місце кожного підприємства на ринку й оцінити загальну економічну ситуацію в країні, регіоні або галузі.

На відкритому акціонерному товаристві «Одеський коровай» чисельність штатних працівників у 2010р. складає 1 191 особа. Основні показники діяльності наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз динаміки основних показників діяльності ВАТ «Одеський коровай» у 2008-2010 рр.

Найменування показника	2008 р. тис. грн.	2009 р. тис. грн.	2010 р. тис. грн.	Відхилення.:			
				2009р. до 2008р.		2010р. до 2009р.	
				тис. грн.	%	тис. грн.	%
Чистий дохід	234 210	262 259	286 356	+28 049	+12,0	+24 095	+9,2
Чистий прибуток (+), збиток (-)	-23 339	+3 781	+916	+27 120	+116,2	-2 865	-75,8
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт)	161 564	175 935	200 845	+14371	+8,9	+24 910	+14,2
Валюта балансу	230 036	240 552	293 281	+10516	+4,6	+52729	+21,9
Необоротні активи	85 305	86 710	99 676	+1405	+1,6	+12966	+15,0
Оборотні активи	144 714	153 368	193594	+8654	+6,0	+40226	+26,2
Власний капітал	82 292	84 985	85 901	+2693	+3,3	+916	+1,1
Довгострокові зобов'язання	17 368	11 036	90 578	-6332	-3,6	+79542	+720,1
Поточні зобов'язання	128 773	140 075	110 919	+11302	+8,8	-29156	-20,8

Дані спостереження основних показників діяльності ВАТ «Одеський коровай» на протязі 2008-2010 років дозволяють зробити висновки щодо тенденції збільшення обсягів реалізації продукції з 234, 2 млн. грн. у 2008 році до 286.4 млн. грн. у 2010 році. Собівартість реалізованої продукції також має тенденцію до росту, але слід зазначити, що темпи приросту собівартості у 2010 році (14,2%) перевищують темпи приросту чистого доходу (9,2%).

Простежуються тенденції значного зростання валюти балансу з 230 млн. грн. у 2008 році до 293 млн. грн. у 2010 році (темпи росту 127,4%). Зростання відбувається як по необоротним, так і по оборотним активам, але треба відмітити позитивну тенденцію щодо перевищення темпів зростання оборотних активів над необоротними.

В джерелах фінансування майна має місце тенденція до збільшення власного капіталу з 82,3 млн. грн. у 2008 році до 85,9 млн. грн. у 2010 році та значного збільшення довгострокових зобов'язань з 17,3 млн. грн. у 2008 році до 90,6 млн. грн. у 2010 році, тобто у 5,2 рази. Поточні зобов'язання навпаки знизилися з 128,7 млн. грн. у 2008 році до 110,9 млн. грн. у 2010 році.

Визначені тенденції сформували позитивну динаміку покращення чистого фінансового результату та перехід від збиткової діяльності у 2008 році до отримання чистого прибутку у 2009 та 2010 роках, хоча треба підкреслити зниження чистого прибутку у 2010 році у порівнянні з 2009 роком.

Формування чистого прибутку відбувається за рахунок усіх видів діяльності підприємства, тому аналітичне спостереження щодо тенденцій за фінансовими результатами кожного з них надає змогу визначити позитивні та негативні наслідки управлінських рішень в окремих видах діяльності підприємства [4, с.117-128].

Фінансові результати основної операційної діяльності (табл. 2) свідчать про її прибутковість на протязі 2008-2010рр. та значне зростання прибутку у 2009 році до 27.2 млн. грн. У 2010 році прибуток знижується у порівнянні з 2009 роком, але все одно він більше за показник 2008 року і дорівнює 22,5 млн. грн. У 2010 році має місце значне підвищення собівартості реалізованої продукції, темпи росту якої перевищують темпи росту чистого доходу, що саме і призвело до зменшення прибутку від основної операційної діяльності.

Таблиця 2

Аналіз фінансових результатів від реалізації продукції (основної операційної діяльності) «Одеський коровай» за 2008-2010 рр. (тис. грн.) [5, с.44-56]

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	Відхилення (+, -)	
				2009 р. до 2008 р.	2010 р. до 2009 р.
Чистий дохід від реалізації продукції	234 210	262 259	286 356	+28049	+24 095
Собівартість реалізованої продукції	161 564	175 935	200 845	+14371	+24 910
Адміністративні витрати	10 022	12 043	11 461	+2021	-582
Витрати на збут	40 306	47 045	51 574	+6739	+4 529
Прибуток (збиток) від реалізації продукції (ООД)	+22 318	+27 236	+22 476	+4 918	- 4 760

Оцінка динаміки та структури фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування, яка складається з суми результатів за всіма розглянутими вище видами діяльності (табл. 3) свідчить про прибуткову діяльність у 2009 та 2010 роках та збиткову у 2008 році

У структурі фінансового результату чітко простежується збільшення частки прибутку від основної операційної та іншої операційної діяльності та зниження частки збитку від фінансово-інвестиційної діяльності.

Таким чином, проведене аналітичне дослідження дозволяє зробити висновки про прибутковість основної операційної діяльності на протязі всього періоду 2008-2010рр. та

збитковій діяльності за фінансово-інвестиційною складовою. Хоча є позитивна тенденція до зниження збитку від фінансово-інвестиційної діяльності, який обумовлено на протязі всього періоду значними сумами витрат за статтею «інші фінансові витрати».

Таблиця 3

Оцінка динаміки та структури фінансових результатів від звичайної діяльності до оподаткування «Одеський коровай» за 2008-2010рр. [5]

Показники	2008 р.		2009 р.		2010 р.	
	тис. грн.	в % до підсумку	тис. грн.	в % до підсумку	тис. грн.	в % до підсумку
1. Фінансовий результат від реалізації продукції (ООД): (+), (-).	+22318	+96,63	+27236	718,8	+22476	+2161,2
2. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності : (+), (-).	+3804	+16,47	-421	-11,1	+2 160	+207,7
3. Фінансовий результат від операційної діяльності: (+), (-). Ряд 1+ряд 2	+26122	+113,1	+26815	+707,7	+24636	+2368,8
4. Фінансові результати від фінансово-інвестиційної діяльності (+), (-).	- 49217	-213,1	-23026	-607,7	-23596	-2268,8
5. Фінансові результати від звичайної діяльності до оподаткування (+), (-).	-23095	100	+3789	100	+1040	100

Чистий фінансовий результат формується на базі фінансового результату від звичайної діяльності до оподаткування (табл. 4).

Таблиця 4

Аналіз динаміки чистого прибутку (збитку) ВАТ «Одеський коровай» у 2008-2010рр. [5]

Показники	2008 р.	2009 р.	2010 р.	Зміна (+,-)	
				2009 р. до 2008 р.	2010 р. до 2009 р.
Фінансові результати до оподаткування – прибуток (+), збиток (-)	-23 095	+3 789	+1 040	+26 884	-2 749
Податок на прибуток від звичайної діяльності	244	-	312	-244	+312
Доходи з податку на прибуток від звичайної діяльності	-	-	188	-	+188
Фінансові результати від звичайної діяльності – прибуток (+), збиток (-)	-23 339	+3 789	+916	+27 128	-2 873
Надзвичайні доходи (+) витрати (-)	-	+5 -13	-	+5 -13	-5 +13
Податки з надприбутку	-	-	-	-	-
Чистий прибуток (+), збиток (-)	-23 339	+3 781	+916	+27 120	-2 865

Результати спостереження свідчать про позитивну тенденцію чистого фінансового результату ВАТ «Одеський коровай» на протязі 2008-2010 років.

Оскільки фінансова діяльність аналізованого підприємства є збитковою на протязі всього періоду, постає питання про її оцінку та виявлення неефективних управлінських рішень при формуванні структури капіталу щодо залучення позикового.

Дані спостереження свідчать про значне зростання джерел фінансування у продовж 2008-2010 років (на 63 млн. грн. або на 27%). Зростання обумовлено значним збільшенням

довгострокових зобов'язань у 2010р. (на 79 млн. грн.) та збільшенні власного капіталу за рахунок отриманих прибутків у 2009 та 2010 роках. При цьому у 2010 році відбувається значне зниження поточних зобов'язань (на 29 млн. грн чи на 21%). Власні оборотні кошти мають від'ємне значення, яке збільшується на протязі періоду.

Таблиця 5

Аналіз динаміки складу та структури джерел фінансування майна
ВАТ «Одеський коровай» у 2008-2010 рр. [5]

Показники	2008	2009	2010	Зміна		Т приросту,%	
				2009 р. до 2008 р.	2010 р. до 2009 р.	2009 р. до 2008 р.	2010 р. до 2009 р.
Загальна сума джерел фінансування у т.ч.:	230036	240552	293281	+10516	+52729	+4,6	+21,9
1. Власний капітал	82 292	84 985	85 901	+2 693	+916	+3,3	+1,1
- в % до всіх джерел	35,77	35,33	29,29	x	x	-0,44	-6,04
2. Зобов'язання підприємства	147 744	155 567	207 380	+7823	+51 813	+5,29	+33,3
- в % до всіх джерел	64,23	64,67	70,71	x	x	+0,44	+6,04
2.1.Забезпечення майбутніх витрат і платежів	1603	4456	5883	+2 853	+1427	+1,78	+32,0
-в % до зобов'язань	1,08	2,86	2,83	x	x	+1,78	-0,03
2.2. Довгострокові зобов'язання	17368	11036	90 578	-6 332	+79542	-3,6	+720,1
-в % до зобов'язань	11,76	7,09	43,68	x	x	-4,67	+36,6
2.3.Поточні зобов'язання	128773	140 075	110 919	+11 302	-29156	+8,8	-20,8
- в % до зобов'язань	87,16	90,05	53,49	x	x	+2,89	-36,6
3. Доходи майбут. періодів	-	-	-	-	-	-	-
- в % до всіх джерел	-	-	-	-	-	-	-
Власні оборотні кошти	-3 013	-1 725	-13 775	+1 288	-12 050	x	x

Таким чином, на протязі періоду відбулися як значні зміни щодо збільшення суми джерел фінансування майна, так і зміни їх структури у бік збільшення зобов'язань підприємства з 64% у 2008 році до 71% у 2010 році.

У структурі саме зобов'язань збільшується частка довгострокових та зменшується частка поточних зобов'язань, але на кінець 2010 року в ній превалюють поточні зобов'язання і становлять 53,5% від усіх зобов'язань підприємства.

Власний капітал підприємства, не зважаючи на зростання, зменшується у структурі всіх джерел. У структурі саме власного капіталу превалює частка іншого додаткового капіталу (58-55%) та нерозподіленого прибутку (25,8-28,7%) на протязі всього періоду.

Таким чином, проведене дослідження формування капіталу підприємства на протязі 2008-2010 років дозволяє зробити висновок про збільшення позикових коштів в структурі капіталу до 70%, більше половини яких (53%) припадає на поточні зобов'язання, які значною мірою формуються за рахунок кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги.

Фінансові рішення такого характеру були обумовлені тим, що у 2008 році підприємство одержало значні збитки від фінансово-інвестиційної діяльності, зумовлені значними витратами за статтею «неопераційна курсова різниця» у сумі 45,6 млн. грн., що і викликало необхідність повертання у 2009 році значних короткострокових кредитів у сумі 47 млн. грн. А у 2010 році було прийнято рішення щодо переходу до фінансування за рахунок довгострокових джерел замість значних короткострокових кредитів. Але це не

вирішило ситуацію з нестачею коштів і викликало значне зростання кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги, що знижує фінансову стійкість підприємства.

Оцінка фінансової стійкості у даних умовах господарювання набуває дуже великого значення (табл. 6). Коефіцієнтний аналіз проводився за критеріями:

- незалежність від зовнішніх джерел фінансування;
- здатність оперативного керування власним капіталом;
- ефективність використання ресурсів;
- динаміка виробничого потенціалу;
- платоспроможність.

Таблиця 6

Аналіз відносних показників фінансової стійкості ВАТ «Одеський коровай» [5]

Коефіцієнти	Рекомендоване значення	Роки			Відхилення	
		2008	2009	2010	2009 р. до 2008 р.	2010 р. до 2009 р.
Незалежність від зовнішніх джерел фінансування						
1. Коефіцієнт автономії	>0,5	0,36	0,35	0,29	-0,01	-0,06
2. Коефіцієнт фінансового ризику (співвідношення позикових і власних коштів)	< 1	1,80	1,83	2,41	+0,03	+0,58
Здатність оперативного управління власним капіталом						
3. Коефіцієнт маневреності	>0,5	не можна рахувати	не можна рахувати	не можна рахувати		
4. Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними оборотними коштами	>0,2	не можна рахувати	не можна рахувати	не можна рахувати		
5. Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними коштами	0,6-0,8	не можна рахувати	не можна рахувати	не можна рахувати		
Ефективність використання ресурсів						
6. Рентабельність активів,%	збільшення	-10,04	+1,57	+0,35	+11,61	-1,22
7. Рентабельність власного капіталу,%	збільшення	-28,06	+4,46	+1,21	+32,52	-3,25
8. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	збільшення	1,62	1,71	1,48	+0,09	-0,23
9. Коефіцієнт оборотності запасів	збільшення	23,57	41,24	6,34	+17,67	-34,9
Динаміка виробничого потенціалу						
10. Частка активів, що визначають виробничий потенціал	>0,5	39,4	33,7	28,6	10,6	+3,7
11. Коефіцієнт зносу основних засобів	< 0,5	0,55	0,59	0,60	+0,04	+0,01
Платоспроможність						
12. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,25	0,02	0,01	0,02	-0,01	+0,01
13. Коефіцієнт поточної ліквідності	>1,5	1,05	1,04	1,33	-0,01	+0,29
14. Коефіцієнт загальної ліквідності	>2,0	1,12	1,09	1,75	-0,03	+0,66

Проведений автором коефіцієнтний аналіз за визначеними критеріями показав нестійке фінансове становище підприємства. На ВАТ «Одеський коровай» відбувається збільшення залежності від зовнішніх джерел фінансування і на кінець 2010 року на кожен гривню власних коштів приходиться 2,41 грн. залучених, коефіцієнт автономії при цьому становить 0,29.

Підприємство не має власних оборотних коштів, їх від'ємне значення зростає на протязі періоду і складає на кінець 2010 року більше 13 млн. грн., тому коефіцієнти маневреності не можна вираховувати.

Показники рентабельності активів і капіталу мали у 2008р. від'ємні значення, а у 2009 та 2010рр. мають дуже низькі значення, показники оборотності оборотних коштів і запасів знижуються.

Динаміка виробничого потенціалу свідчить про його зниження, адже частка активів, які визначають виробничий потенціал підприємства, повинна бути більше 50%, при цьому погіршується технічний стан основних засобів, про що свідчить значна величина коефіцієнту зносу (60%).

Платоспроможність підприємства низька, усі коефіцієнти ліквідності мають значення нижче за рекомендовані вимогами НБУ та мають тенденцію до зниження.

Всі визначені тенденції у фінансових коефіцієнтах свідчать про значне погіршення фінансової стійкості підприємства і можливості наступу кризової ситуації.

Висновки і перспективи подальших розробок. Ринок хліба та хлібобулочних виробів характеризується стабільним попитом на продукцію, проте останніми роками офіційні обсяги виробництва хліба знижуються, що пов'язано, насамперед, зі скороченням населення країни. Крім того, офіційною статистикою не враховуються обсяги випікання хліба невеликими пекарнями, супермаркетами та домашніми господарствами.

Специфікою ринку є нетривалий термін реалізації продукції, що впливає на кількість виробників та їх частку ринку. Близько половини ринку хліба України займають 6-7 великих виробників, які зосереджують свої потужності в окремих регіонах, а окрім цього, на ринку діє значна кількість невеликих підприємств, а отже, конкуренція на регіональних ринках досить висока.

Ринок хліба та хлібобулочних виробів значною мірою залежить від ситуації на ринку борошна та коливаний на зерновому ринку, який чутливий до сезонних факторів та державного регулювання. Оцінка фінансової діяльності та фінансового стану одного з найкрупніших виробників хліба в Одеській області ВАТ «Одеський коровай» показала не ефективну діяльність впродовж 2008-2010 років та виявила, що фінансовий стан товариства незадовільний. Це потребує від керівництва постійного, систематичного контролю та формування науково обґрунтованих прогнозів розвитку. Результати аналізу фінансової діяльності та фінансового стану повинні бути для керівництва підприємства найважливішою основою для прорахунку можливих варіантів дій, спрямованих на покращення ефективності його функціонування в майбутньому.

Список використаної літератури

1. Васіна К. Загальна характеристика ринку хліба та хлібопродуктів України / К. Васіна. – 19.05.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minagro.gov.ua.
2. Комплексна оцінка соціально-економічного розвитку регіонів України за 2010 рік / Секретаріат Кабінету міністрів України. Регіональна політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Статистичний щорічник Одеської області за 2009 р. / Головне управління статистики в Одеській області. – Одеса, 2010. – 387 с.
4. Білик М. Д. Сутність та оцінка фінансового стану підприємств / М. Д Білик // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 117–128.
5. Фінансова звітність ВАТ «Одеський коровай» за 2008-2010 рр. – 210 с.

Прийнято до друку 30.08.2011